

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknál 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

Az ó-katholikus bonni értekezlet jelentősége.

Egy protestáns angolegyházi, tehát püspöki elvet képviselő, irodalmi lap „The literary churchman” ez évi 18. számában igen érdekes cikket hoz az ó-katholikusok legujabban Bonnban tartott értekezletéről, melyet érdemesnek tartunk pusztán gondolat gerjesztés végett itt megismertetni, anélkül hogy a cikkben taglalt váralmakat s kilátásokat minden részben osztanánk, miután szerintünk a jövő a presbyterianismusé.

Az idej értekezlet mindenesetre fontos, a résztvevők eddigénél nagyobb száma, mély tudomány és minden oldalról megvitatás, és tényleges valóság szempontjából. Igaz, hogy még korai nyilatkozni, s legjobb esetben is évek választanak el az elérhető nyílt és tényleges eredményektől: mindamellett is, ha csakugyan hivatva van e mozgalom világot mozgatni, kezdetnek jó, mert helyes uton halad s a tovább fejlődés csiréit magában hordó. — Eddig nem fedtünk volt fel az egész mozgalomban életképességet. Még 1871-ben, mikor Münchenben először szervezkedtek az ó-katholikusok, nem voltak kedvező kilátások. Akkor a világi hatalom hajlamot mutatott segíteni azt a vatikáni zsinat elleni harcában, — s az ó-katholikusok is hajoltak e védurság felé. Akkor még ugyancsak, legalább kisidőre, vonzalom mutatkozott az egyház-vallási téren többféle árnyalatu szabadelvűek részéről testvériesülni az ó-katholikus párttal, a mi pedig felbontó és rombadöntő lett volna ránézve. Hiányzott a kellő szám és erő is a párt valódi és természetes követői részéről: voltak nagyérdemű és értékű vezérei, tudorai . . . de nem vala a vezérek rendelkezésére hadsereg. A vatikáni zsinatban nyilatkozott erős ellenzék is . . . tünekezett, az előbb megrendítettnek látszott római sorfal visszavette, külszinleg, tömörségét, s annak zárt tömbjéből hódítani tagokat nagyon kérdésesnek mutatkozott: szóval az egész ó-kath. mozgalom gőzfellel módjára szétoszlani látszott.

Most a dolgok más ábrázatot öltöttek. Jelek merülnek fel, hogy a német ultramontanismus összetartása nem oly szilárd, mint egyelőre hitték; a kötél nagyon feszes,

ugy hogy őszinte katolikusok is ingadozni kezdenek hűségökben. Ha így van a dolog, hová tekintenének másfelé, mint az ó-kath. testületre? feltéve, hogy az ó-katholikusok oly testületnek bizonyulnak, mely valóság s melyhez ragaszkodni lehet. A vallási pusztaság szabadgondolkozóknak egykor oly fenyegető rokonszenve elenyészett, s most már tan tekintetében is egy jó katolikus veszély nélkül tekinthet e testületre (czéloz a cikkező itt a német protestáns egyesület felé kezdetben kacsingatásokra. *) A fenyegető fellegek véknyulnak s a tömör összetartozás hátrározottan növekvőben van. A kézzelfogható realitás felé Némethon nagyobb hajlamot árul el ma s e szerint intézi cselekedeteit.

A mostani értekezleten felfogott „egyesítés” (reunio) szükséges kiegészítője a folytonos életképességnek. Az ó-katholicizmusra egyetlen szükséges dolgot, jobb műszó hijában „testnek” „állomány”-nak nevezük mi. Birt fel-séges elmélettel, tökélyes elvont állásponttal, lét-okkal. Voltak hittudósai, tanárai. Hiányzott az elismerés és önmagára támaszkodó követő sereg; — ha az elismerés nyerve van, nagy lépés tétetett a továbbra. Az ó-katholikusok ennél fogva álláspontjuk követelésénél fogva hajtattak tetteleg a viszont egyesülés (reunio) irányában nyílt cselekvés terére lépni. A keresztyénség botránya volt századokon át, hogy kelet és nyugat elszakadt egyházilag egymástól, a végtörés körülményei magukban szégyenletesek valának. A nagy keleti egyház óriás és tekintélyes testület, — valamint az angol egyház katholizációja is jobban-jobban elébe tünt utóbbi évek óta a képzett idegen főeknek. A Németországban csekélyig kevés ó-katholikusok természet és szükségszerüleg indittatnak Keletre és Angliára fordítani szemüket, ha mi némi viszonyban lépni a nagy kath. egyház szétvált tagozataival, saját tűzhelyünkön tagokat nyerni jobb helyzetbe jutnánk.

*) Elvtelen táborral szövetkezni mindig kétes, esélyes, a modernnek pedig még a hit legfőbb tárgyai felett megállapodásra nem jutottak, csak tagadnak: ilyenekre biztosan támaszkodni nem lehet a lét magas tusáiban.

S z e r k.

Nem értünk úgy, hogy az ó-katholikusok mozgása a viszont egyesülés felé pusztán terv, fogás az önfentartás és haladásra, — egyszerűleg véleményünk az, hogy az ily mozgalom, különleges körülményeknél fogva, szükségesség az élet első lépésére. Midőn új lény születik, mindig jelen van valami cselekvés, a mi szükséges élete folytatására és megtartására. Ha az új szülött életelemei erődúsak, megteszi azon miveleteket és él. Ha az életelem gyenge, gyengén hajtja azokat végre, vagy nem is végzi, és elhal. Így van a dolog az ó-katholicismussal: szervezte magát, mint új lény kellőleg látott világot, a kérdés az: miképen élhet meg? Joggal mondhatjuk, hogy oly értekezleti magatartás által, nagy mértékben megbizonyította létképességét.

Különös látvány! Aránylag néhány kevés elszigetelt hittudós, elválva a test zömétől ennek a vatikáni végzések által vett tuzó lépése által, oly kevés, hogy csaknem megszámlálhatók, de erősek az általok képviselt elvekben, — kiálltak a megoszlott keresztyénség különböző alkatrészei elé s felszólítják képviselőiket megvitatni a régi nyugati keresztyénségtől elütő pontjaikat. Régi nyugati keresztyénséget mondunk, mert Dr. Döllinger trienti zsinat előtti állást foglal el, nem fogadván el azon hirhedt 16-dik századi zsinat alapját, mely az utolsó 3 századra eldönté a római hit-község helyzetét.

Szinte különös látvány, minő fogadtatásban részesült a felhívás. A florenczi 1439-ki zsinat óta sohasem történt Kelet ily képviseltetése értekezletben a nyugatival. — A 16-dik századi nagy megszakítás óta soha nem találkoztak angolok, latinok és keletiek hasonló czélből hasonló kifejezvényben. — S most előnyomul a kérdés: mi történt, gyakorlatilag mi lett nyerve s mi következés várható? Nem is akarjuk állítani, hogy az angol és keleti egyházak Döllinger és kis csapata által nyitott kapun rohannának egymás karjaiba. A bonni értekezleten részt vett angol hittudósok csak magán egyének valának egyedül magokat képviselők, — de oly férfiak, kiknek elme ereje bizonyosan alakító és vezető hatású lehet jövőre az angol egyházban. Amerika is képviselve volt, a keleti egyház alakszerű képviseltetése még telyesebb vala, mert a konstantinápolyi pátriárákat két archimandrita képviselte, ott volt Janyshew főpap Sz.-Pétervárról, és öt hittanár Sz.-Pétervár, Athén, Dalmátia és Kievből.

A gyűlési tárgyalás hasonlítható egy vegyes és nem hivatalos bizottsághoz, melynek feladata vita-alapot készíteni eddig elválva levő pártfelek részére. A bonni értekezlet egyenesen neki ment a legnehezebb kérdésnek, a Róma és Konstantinápoly közti szétválás régi hagyományos okának, és sikerült oly alakzatot vonni fel, melyben mindnyájan megegyezhetnek, — nézetünk szerint a keletieknek van alapjuk megelégedni az eredménnyel, mely Damaszkusi Jánostól vett tételfüzérben fejeztetett ki és előző tétel sorozatban elismertetett, hogy a *filioque*

(a szentlélek fiutól származása) nem adatott „egyházi szabályos módon“ a hitidomhoz. E tételekben a „Fiutól származás“ nem tagadtatik, csak jelentősége határoltatik s így határozottatott meg:

1) A Szentlélek nem ered a fiutól, mivel az Istenségben csak egy az eredet (arché), egy az ok, mely mindazt a mi az istenségben van előhozza.

2) A Szentlélek az atyától származik a *Fiu ált al*.

3) A Szentlélek az atyától személyes származék (ekpóreüma kai probléma), a Fiuhoz tartozó, de nem a fiutól, mivel ő lehelése az atya szájának a ki kimondja az Igtét.“

Ezek csak a főbb pontok. Természetesen a keletiek elfogadására váró nagy tétel a 2-ik pont alatti, s mivel még nem bizonyos, hogy ez értelmezési okmány végső megállapodás legyen, remélhetőleg az csak kezdemény. Az értekezlet a helyes végén fogta a dolgot t. i. a hitczikki (dogmatikus) megegyezés eszközzésén. A történelem mutatja, hogy a hol ez hiányzik, állandó egység nem érhető el: s az értekezlet egyszerre a legmélyebb pontra tért, t. i. az istenség természetére.*) Ha e kérdés megoldására némi haladás történt, a többi részek maguktól kévetkeznek; s több évi munka méltán fordítható a hit legmélyebb tárgyai feletti öszhangzat biztosítására. S ha volna valaki állítván, hogy ily tárgyak feletti vita csak Döllinger-féle tanároknak való, gyakorlati eredményre pedig nem vezet, felelhetjük: az összes történelem igazolja, miszerint a gondolkodók és bölcsészek vitáiból és agyából keletkezik azon hajtalom (impulsus) mely a nemzetek és társadalmak folya-

*) A z istenség természete!... valóban a vallások jellege, egész mivolta, alapja ennek értelmezésén nyugszik, sőt kimondhatjuk, jövője is. Zsidó, muhamedán, unitárius, deista és evangyéliomi keresztyén vallásnézet, mindenik egy pontban egyezik, hogy t. i. egy az isten... s mégis mily végtelen, mily óriás ezen vallások mivolta, fejlődése közti különység? mind ez az istenség természete értelmezésében leli kulcsát. A keresztyén istensége nem elvont, de világra, eszes lényekre és kegyelem gyermekeire ható személyes szeretet; világrahatólag Atya, eszes lényekre, kiket megakar megváltani mint Fiu, az új életre szültekre mint Szentlélek hat és működik különlegesen. Ez a boldogító, üdvözítő hit tárgya, így fogva fel az istenséget keresztyén világ nézet, innen van, hogy a szentháromság, akár meddig forgatjuk a dolgot, örök, másíthatlan, egyetlen, felülmulhatlan tanfogalma a keresztyénségnek, melyet feladni nem lehet, ha csak esélyeknek nem akarjuk kitenni a kerhitet, oly esélyeknek, melyek utóvégre deistikus jadaizmusba, vagy épen ész istenítésbe sülyeszhetnek vissza. Ha rejtélyes, titokzatos is a szentháromság előttünk, az épen a tárgy kimérithetlen mélységéből foly: de van annyi világosság-részlet adva a mély hitczikkben, mely boldogításunkra elég: az atyával a fiu és szentlélek által függök össze... ez a dicső, ez a vigasztaló igazság ránk nézve!!!

S z e r k.

matát határozza, Mondja meg valaki nekünk, minő bölcsészet uralja valamely kor vagy ország leghatalmasabb elméit: s azonnal megmondható mi leszen folyása azon ország társadalmi és politikai történetének a jövő nemzedékre.*) A mi a bölcsészetre áll, többszörösen igaz a valóságban. Mondja meg valaki nekünk, mi mozgatja és egyesíti a mai kor hittudósait s ebből megmondható nagyjában évekre szólólag az egyház sorsa. Bár még korai itélni véglegesen, mégis nagy valószínűséggel mondható, miszerint az első lépés, melyre az ó-katholikusokat sajátos helyzetök vezette, — a Krisztus egyetemes egyháza történelmében egy új korszak eleje, kezdete a kezdetnek, mély és erős alapotvető a hitcziki egyezésbeli kezdethez, s Döllinger lehetett az a férfi a ki első lépést tett a gyakorlati hitközösség végleges helyreállítására felé. Dogmatikus egység mellőztével megkísérlése a hitközösség visszaállításának, mint példa mutatja, gyökértelen virágként hervad el. Egész nemzedék tűnhet el, mielőtt a vetett mag tényleges aratásig jut, de előttünk e lépés oly csirához hasonlít, mely hajtásra lehet hivatva s az 1875-ki értekezlet forduló pont lehet az egyháztörténetében. Meglepő leendő, ha bizonyulni fog, miszerint a nagy római egyház sorsa elsorvadni és hervadni a vatikáni határzat upasz fája alatt.***) Meglepő lenne! ha a vatikáni zsinat oly tűznek bizonyulna, mely saját életét emészti fel. Még meglepőbb lenne, ha a Döllinger által 5 év előtt tett kezdet a valódi katolicismus fénixének bizonyulna, mely az ultramontan rendszer hamvaiból kel ki, hogy kibékítse egymással a mozdulatlan kelet, s Anglia és Amerika haladó nyugotjának eddig szétválva levő katholicitását!

De ne menjünk jóslatokba. Egy a bizonyos csak, hogy az ó-katholikus mozgalom világosan olyan, mely erélyes létért merész küzdelmet akar; és bátran tör elő oly vonalon, mely valódi erő és létképesség többnemű elemeit igérkezik magához vonni; s nem lehetlen, hogy a Rómán kívüli minden katolikus elem oly össze forradására vezethet, mely utójára is a pápai rendszert árnyékba taszítja fokozatos sorvadását idézvé el.

Nagyon természetes, hosszú évek rétege választ el ettől, s a további kérdés, melyre csak az idő felelhet, az, hogy ki leszen az az Elizeus kire Döllinger Illyés köpenye szálland? A mozgalom lelke most csakugyan Döllinger.

Közli: **Balogh Ferencz.**

*) Ezt igazolja a stoicismus és epikureizmus uralma a hanyatló római birodalom kezdetén **S z e r k.**

**) Upasz fa Jávában, melyről népies hiedelem, hogy a környező lég lét-fojtó.

S z e r k.

K ö n y v é s z e t.

A z I s t e n o r s z á g a az evangyéliomi példázatok szerint egyházi beszédekben Schweizer S. nyomán írta Fábrián Mihály harkányi ref. lelkész. Ára 1 frt 80 kr. kiadja Taizs Mihály nyomdász Pécsen, 1875. Petrik Géza könyvárus bizománya Budapesten. 8r. 215 l. Tartalmaz 18 egyházi beszédet. A beszédek irányát, azt véljük, jelezhetjük a 18-dik beszédből, czime: „A mennyeknek országát értő ember“ (alapige Mát. 13, 52.) a záradékból vett következő idézettel „Hogy az emberi élet czélját — mely a keresztyénség által oly boldogítólag ki van mutatva — minél inkább megközelítsük: nem lehet veszély és kár nélkül sem a multtal szakítanunk, sem azokba (tán „abba?“) bezárkoznunk. A multtal szakítani annyi lenne, mint fát akarni ültetni, elvágva annak gyökereit; de viszont egészen a multakra szoritkozni — annyi lenne, mint feledni, hogy több szükséges a kifejtettebb korban, mint a mi kielégítő vala a gyermeki állapotban“ (215. l.) Nagy tapasztalatu, széles látkörű s tudomány külföldi szerzők műveinek átültetése igen kívánatos irodalmunkra nézve; az átültetők mindig azt választák tanulmány tárgyul, a kinek műve mélyen keresztyén. — A buzgó és szorgalmas átdolgozó dicséretet érdemel.

A m i s k o l c z i h e l v. h i t v a l. r e f o r m á l t e g y h á z é v k ö n y v e. Első évfolyam. 1874. Sárospatak. 1875. 8 r. 63 l. Imé egy könyv! Tartalma: I. szakasz tisztí névtár. 1) Az egyház hivatalnokai. 2) Egyháztanácsosok, még pedig a megválasztás éve és napja szerint rendezve 1838-tól maig. 3) Egyháziak és harangozó. II. sz. Tudni valók. 1) Istentisztelet rendje. 2) Az uri szent vacsora. kiszolgáltatás helye és ideje. 3) Keresztelés. 4) Hiterősítés. 5) Házasság. 6) A gyermekek iskolába felvétele s a szegény gyermekek segélyezése. 7) Temetés. — III. sz. Az egyház pénzügyi állapota: 1) Az egyház tőke pénze, öszlet 5238 frt 59 kr. 2) Bevétel 1874-ben: 10,886 frt 51 kr. 3) Kiadás: 11,175 frt 16 kr. 4) Az új templom torony pénztára. 5) Az egyház adóssága. — IV. sz. Illetékek (p. o. esketés a háznál 2 frt 10 kr. stb.) — V. Jó tékony adományok. Az adakozók nevei s az összeg kitételével. — VI. Az egyház kebelbeli jótékony intézetek. VII. Jelenrajz: született 1874-ben 317, házasságra lépett 93 pár, meghalt 391 (tehát gyászos fogyás!). — VIII. Elemi iskolák; tankötelesek száma 793, iskolába jár 390. — 2 dik főrész szól a lyceumról részletesen, bevétel 8534 frt; kiadás 8335 frt. Az iskola tőke pénze 32,474 frt 57 kr. — A fő leánynevelde. Végül a 29—63 lapokon az egyházbért fizető tagok teljes névsora a kivetés, hátralék és befizetés pontos jelzésével betű rendben. Az egyházbér 1 ft. 1 ft 20, 2 ft 20, 3 ft 40, 4 ft 80, 6 ft 50, 8 ft. 9 ft 20, 10 ft 50, 12 ft. 13 ft és (a legmagasb) 14 frt közt változik. Igen czélszerű kezdemény ez évkönyv, méltó hogy nagyobb egyházaink például vegyék. Ez angolos eljárás, hol minden évben minden gyülekezet pontosan értesítik hogy állásáról. Az egyház iránti érdek így tartható fel és fokozható. Üdvözljük a miskolczi egyházat e sikert ígérő ujtásért. A könyv ára 40 kr. A bejövő pénz egyházi jótékony célra fordítatik.

Dr. K o h l b r ü g g e F r i g y e s H e r m a n n emlékezete Rác Károly r. lelkésztől. 8r. 20. l. Lenyomat Révész I. Figyelmezőjéből. Ajánljuk ifju lelkészeink s lelkészjelölteinknek elolvasás végett.

I r o d a l m i É r t e s i t ő, könyvészeti szaklap, szerkesztő Márki Sándor. 7. és 8. szám. Ez évben megjelent könyv.

vek sorozata 7-dik közlemény, XVII. századbeli kéziratok sorozata a budapesti egyetem könyvtárában stb.

Esztergomi „Irodalmi Értesítő“ Buzárovics Gusztáv könyvkereskedéséből. A ki a hazai és külföldi r. kath. irodalmat tüzetesen akarja figyelemmel kíséni, szükséges pótkönyv. Megjelen nagy iven havonként, előfizetési ára egy évre 1 forint.

Irodalmi tudósítás. Sajtó alá adatott Balogh Ferencztől „Keresztény egyháztörténelem“ III-ik korszak Hildebrandtól Lutherig, megjelen a mű Debreczenben ifj. Csáthy Károly könyvkiadónál, ára 80 kr.

Ifj. Csáthy Károly könyvárusnál Debreczenben kapható:

Balogh Ferencz: Keresztény egyháztörténelem, 1-ső kötet (I. és II. korszak) Debreczen, 1872. 8r. 238 l. ára 1 forint 60 krajczár.

Szerzőnél, Balogh Ferencznél, mint kiadónál kapható (az 1000 példányból már csak 25 maradt fen) „A magyar protestáns egyháztörténelem részlete“ Debreczen, 1872. 8r. 183 l. ára 1 ft 20 kr.

S Z E M L E.

a) Belföld.

Egyházkerületi gyűlés Kassán.

(Folyt. és vége.)

Ezek után szuperintendens ur üdvözlőlvén a megjelent képviselőket, felolvasá évi hivatalos jelentését, melyből álljon itt néhány érdekesebb adat.

Kánonszerű püspöki egyház látogatást a gömöri egyházmegye felső rozsnóvölgyi decanatusában tartott 8 anyas a hozzájuk tartozó leányegyházakban Dobsinától le Bettlérig s az egyházakban előtalált jóakarát, buzgóság és áldozatkészségről általában megnyugtatólag nyilatkozott, nem hallgatván el különben a tapasztalt fogyatkozásokat sem. — Jelenvolt továbbá szup. ur személyesen az eperjesi kerületi hittanintézet és kerületi tanítóképezde vizsgáin s itt és ott szép előmenetelt tapasztalt, s ezenfelül személyesen vezette az érettségi vizsgákat Rozsnón. — Felszentelt az elmúlt év folytán segédlelkészekül 5 egyént, kieszközölte tiltott fokozatok alól 36 jegyespárnak és pedig 15 szegénypárnak díjmentesen, 21 párnak a kerületi papi és tanítói özvegy-árva nyugdíjintézet javára eső 625 frt díjfizetés mellett a királyi felmentvényt, végre fáradhatlan szorgalomról tanuskodó részletességgel előszámlálja az év folytán a kerület valamennyi esperességei s egyházaiban a személyzetben halálozás s újjáállítás által előfordult változásokat, nevezetesebb építkezéseket, tett alapítványokat, fizetés emeléseket stb. melyekkel itt a hely szűke miatt tüzetesebben nem foglalkozhatunk. E kimerítő jelentés s véle szup. urnak egész évi fáradhatlan buzgólkodása az elismerés hangzatos éljenseivel fogadtattak.

A gyűlés további legnevezetesebb tárgyai körülbelől ezek:

Az eperjesi, felekezetünk részéről országszerte egyetlen jog a k a d e m i á t — fentartva egyébiránt a tavali kifejezett sérelmet az országos törvényen nem alapuló s így önkényes, a törvényadta főfelügyeleti jog korlátain túllépő, mert a tanfolyamok s tanszékek számát részletesen előszabni szándékozó rendelkezésével tanintézeteink belső szervezetébe avatkozó s így atonomiánkat sértő miniszteri szabályrendelet ellen —

nem valamely külső nyomásnak engedve, de épen autonomicus jogával élve a kerület áldozatok árán is felakarja tartani s annak az időviszonyokhoz képest 4 évi tanfolyamra leendő kiterjesztését elhatározta, küldöttséget nevezvén ki a részletes tervezet kidolgozására.

A kerületi hittanintézet, addig is, míg az egyházkerületek egyesült erejéből felállítandó theol. fakultás előmunkálataival megbízott küldöttség feladatával elkészülne, jelen állapotában ideiglenesen meghagyatik.

A kerületi tanítóképezdéhez a 3-ik rendes tanár fog legközelebb meghivatni. Alaptökéje ez intézetnek jelenleg 34.278 frt. melyet a kerületi elnökség példás erélye teremtett rövid néhány év alatt jóformán a semmiből.

A „kerületi segély“ czimén eddig évi 3828 frt 50 krnyi összegben az egyes egyházakra kivetett adó a tavalyi mennyiségben ez évre is elfogadtatott.

Érdekes volt a „középtanodai“ s a „népiskolai“ bizottságok jelentése az iskolák ez évi állapotáról. Ama szerint fenállott a kerület kebelében összesen 8, ezek közt 3 teljes 8 osztályu gymnasium, összesen 50 osztálylyal. A tanulók száma 1681, ezek között ágostai ev. 46%, a tanárok száma 69 átlag 800 frt fizetéssel; a heti tanórák száma 1120. Vizsgáttett 30% kitünős jeles, 48% jó és kielégítő, 22% elégtelen eredménynyel.

Érettségi vizsgára jelentkezett 84, köztök visszavettett 17 ifju. — A népiskolai bizottság jelentése szerint 17,958 tanköteles közöl járt 15,910 gyermek és pedig 278 felekezeti s 15 községi iskolában 300 rendes és 38 segédtanító alatt, kiknél a fizetés maximuma 850 frt, minimuma . . . szegényen ki is mondani. Ismétlő iskola van 110, nincs 173 községben.

Az egész kerületbeli egyházaknak a „pesti biztosító intézettel“ 10 évre kötött, tüzkár elleni tömeges biztosítása 1877 april 1-én lejárandó levén, az elnökség utasított jó eleve megtenni a kellő előlépéseket egy ily tömeges biztosításnak az egyházakra nézve legelőnyösebb s a legtöbb biztonságot is nyújtó megújítására. A Bethlen Gábor intézetnek, mint nem biztos számításokon alapuló s kivihetetlen eszmének pártolásához a kerület nem járul.

Nagy izgalmat szült a következő eset. Szuperintendens ur Laucsek Dániel hitjelöltet, ki felszentelésre jelentkezett, visszautasította és pedig a coordináció értelmében, mely a nagyobb testi hibával ellátott s egészen ügyetlen egyéneknek felszentelését tiltja, visszautasította mint olyat, kinek előadása csak szárnalmat gerjeszthet s lelki épülésre teljesen alkalmatlan. Az illetőt csakhamar a hirhedt tótpap Hurban hívta meg saját oldala mellé segédlelkészkül Hlubokára s felhívására Geduly Lajos dunáninneni szuperintendens az illetőt, daczára annak, hogy kerületünkben történt visszautasításáról tudomása volt, felszentelte, minek folytán Czékus szuperintendens az illetőt körözüvény útján a tiszamelléki egyházkerület egész területén a rendes vagy segédlelkészi hivatal viselésétől mindenkorra eltiltotta. — A kerület szuperintendens ur eljárását egészen magáévátette. A kérdés különben az egyetemes gyűlésen is elő fog ujra kerülni és sok vizet fog még zavarni. A mi kerületünk csak kötelességet teljesített, midőn főpásztorának ez ügyben oly nyilvános elégtételt adott.

Izgalmas volt még az első napi ülés zárjelenete is, midőn a gyűlés, Kramarcsik Károly egyházkerületi főjegyző indítványára Bartholomeidesz hegyaljai főesperesnek azon eljárását, mely szerint a tavalyi egyetemes gyűlésen, melyen mint a kerü-

letnek hivatalból kiküldött képviselője volt jelen, a nagyróczei gymnasium ügyében a kerületi határozattal ellenkező értelemben nyilatkozott, a gyűlés nem szabatosnak nyilatkoztatta ki. — Nevezett főesperes ur ennek ellenében azon ténykörülmenyvel kívánta ezen eljárását igazolni, hogy neheztelt ellenezését csak mint egyéni véleményét adta elő, megjegyezvén ott világosan, hogy mint a kerület képviselője annak határozatára szavaz; egyébiránt azon kívánságától, mely szerint vizsgálatot kért maga ellen, többek sürgetésére később elállott.

Sok tekintetben elavult és hiányos kerületi egyházrendezetünk (coordinatio) átvizsgálására küldöttség menesztett ki, oly megbizással, hogy a jelenkor kívánalmainak megfelelő módosításokra nézve véleményes jelentést adjon be.

A kis-konti esperesség talán bizony neheztelésből a rócei ügyben tavall hozott határozatért, távolléte által tündöklött, egyetlen küldöttel sem képviseltetvén magát.

A jövő évi gyűlés Jólsván fog megtartatni. △

Papp István siremlékére adakozók.

B. e. P a p p I s t v á n s i r e m l é k é r e, Vári Szabó Sámuel tiszta földvári lelkész ur felhívása folytán, alulirtohoz, a keltezés napjáig befolyt k e g y e s a d o m á n y o k:

I. K i s s J á n o s pápapai hittanár ur gyűjtő ivén: Kiss János 2 ft. Bocsor István 2 frt. Antal Gábor 2 frt. Kotasz István 2 frt. Rózsa István 1 frt. Farkas Dezső 50 kr. Vikár Kálmán 50 Szilágyi József 2 frt. Németh István 1 frt. Balahó Antal 1 frt. Szabó Lajos 1 frt. P. Szabó Károly 1 frt. Körössy Sándor 50 kr. Tóth Dániel 1 frt. Jády József 1 frt. Karsa István 1 frt. Váli Ferencz 2 frt. Papnövendékek 7 ft 10 kr. Összesen 28 frt 60 kr.

II. L a k y A n d r á s felsőzempléni esperes ur gyűjtő ivén: Kiss József 20 kr. Tóth Ferencz 20 kr. Lengyel József 20 kr. Soltész Gyula 20 kr. Dercsényi Kálmán 1 frt. Ujlaki János 40 kr. Dudás Lajos 30 kr. Szemere Lajos 1 frt. Szegő Béni 30 kr. Sárkány Imre 50 kr. Laky András 50 kr. Bálint József 20 kr. Összesen 5 frt 40 kr.

III. N y i r i P é t e r debreczeni esperes ur gyűjtő ivén: Szabó Péter 1 frt. Árvai Sándor 1 frt. Kovács Dániel 1 frt. Dávidházi János 1 frt. Gyenge András 1 frt. Nyiri Péter 1 frt. Összesen 6 frt.

IV. G á á l G y ö r g y k. somogyi főesperes ur gyűjtő ivén: Gáál György 1 frt. Pap Sámuel 1 ft. Varjas Gábor 50 kr. Varga István 1 frt. Pap Gusztáv 1 frt. Széki Elemér 1 frt. Mocsy Antal 1 frt. Vajda János 1 frt. Dömény József 1 frt. Nagy-Berényi egyház 50 kr. Puskás János 50 kr. Kálmán Gyula 1 frt. Kiss József 1 frt. Endrédi ref. egyház 50 kr. Összesen 12 frt.

V. H o r v á t h J á n o s örségi esperes ur gyűjtő ivén: Horváth János 2 frt. Mezey János 40 kr. Antal Dénes 1 frt. Pethő Zsigmond 50 kr. Baki Gábor 40 kr. Tóth Pál 40 kr. Gózon Imre 20 kr. Mészáros János 50 kr. Kerecsényi János 50 kr. Mozgay Sámuel 40 kr. Jezerniczky Kálmán 50 kr. Gueth Sándor 1 frt. Somogyi Gyula 60 kr. Összesen 8 frt 40. kr.

VI. K. P. ur gyűjtő ivén: Kulifay Elek 40 kr. Sebestyén Pál 20 kr. Nagy Szabó Sándor 30 kr. Boldizsár Lajos 30 kr. Nagy Ignác 50 kr. Garzó Lajos 50 kr. Csukás Ferencz 50 kr. K. P. 30 kr. Összesen 3 frt.

VII. F ö r d ő s L a j o s kecskeméti főesperes ur gyűjtő ivén: Szilády Áron 5 frt. Fördős Lajos 5 frt. Összesen 10 frt.

VIII. V á r i S z a b ó S á m u e l tiszaföldvári lelkész ur közvetettsége útján:

1) Pázmány Dénes 5 frt.

2) b. Baldacci Antal 5 frt. Kovács József 1 frt. Kisujfalu közönsége 1 ft 52 kr. Veress Ede 1 frt. Összesen 8 frt 52 kr.

3) Kun Bertalan tiszáninneri ev. ref. szuperintendens ur gyűjtéke 10 frt 49 kr.

IX. Alulirtnál: Mórocza Zsigmond 1 frt. Fábrián Ferencz 1 frt. Összesen 2 frt.

És így az adományok egész összege 99 frt 41 kr. mely 100 frtra kiegészítve, kétizben, u. m. május és augusztus hóban kamatozás végett, biztosíték mellett kiadatott.

Kelt Szent-Gálon 1875. Szept. 5.

C s o n k a F e r e n c z ,
a veszprémi ev. ref. egyházm. esperese.

Tervezet a lelkészek, népiskolatanítók díjazása, nyugdíjazásuk és az egyházi épületek biztosításáról.

Folytatás és vége.

11) Ha ezen tervezet életbelépésének az állna utjában, hogy a magas kormány a kezelést és a 10 kamatos kamatoztatást el nem vállalná: ez esetben gondoskodjék az egyházkerületi közgyűlés egy biztos kezelő pénztári hivatal felállításáról.

12) A községi iskolák általam minden egyházban felekezeti iskolául vannak felvéve azért, mert e terv létrejövén, azon-tul nem lesz oka a magas kormánynak sem fizetni, sem segílyezni a népiskolai tanítókat, elég, ha az iskolai tudományosság maximumát meghatározza, s a tanítást ellenőrzi.

13) Azon esetben, ha valamely miveltségileg előrehaladt egyház tanácsa — a községi vagy városi tanácscsal egyetértőleg a népesség arányához képest feles számú papi és tanítói hivatal fizetéséről gondoskodik, s e fizetés az általam felállított fizetési kulcs szerint elő nem áll: jogában áll az ily egyháznak az alább látható kamatos kamat számítási tabella nyomán a főpénztárba lefizetni azon összeget, mely 25 év múlva a kívánt illetéket fedezni fogja. Így p. o. szatmári ref. egyház, 4916 lélek szám után — más egyházakhozi arány szerint — nem követelhet többet belső emberei számára 5300 frtnál; ugyde jelenben is 2 papi és 13 tanítói hivatal számára — a felállított kulcs szerint 10,000 frtra lévén szüksége: 4700 frt évi jövedelemről kell gondoskodnia, hogy minden szükségei fedezve legyenek. Ezen 4700 frt évi jövedelem alapjául tehát — a személyenkint fizetendő 1 frt 62 kron felül valamely alapból, vagy kivetés útján 4350 frtot kell még előállítani, s ezt letenni a gyűjtő s 25 év múlva fizető hivatalba; az egyháztól magától függvén majd a 10,000 frtból 800, vagy 500 frtjával fizetendő annyi tanítót állítani a 2 papi hivatalon kívül, amennyi belőle kitelik.

14) Népesebb egyházak kötelesek lévén káplánt is tartani: tanítóul egy vagy két káplánt is alkalmazhatnak a végett, hogy ezek is illő 200 vagy 300 frt fizetéssel láttassanak el; de rendszeren alkalmazott állandó néptanítónak tisztességes lakáson, és failletéken kívül 300 frtnál kevesebb, 800 frtnál több fizetése nem lehet; mig ellenben segédtanító 200 forinttal is alkalmazható.

15) Szabadságában áll minden egyháztanácsnak legszegényebb elnyomorodott, s munkaképtelen lakostársaikon, s azok családján, a közmunka által szerzett s jelenleg kamatozó tőkepénzből, vagy a takaréknagytári alapból, vagy egyházi közczélra fordított szokott földjövedelemből — úgy segíteni, hogy nevezett alapokból a szükséges 1 ft 62 kr. vagy kölcsönöztessek, vagy helyettesítsessék; valamint az is megengedhető, hogy az

összes alapnak bizonyos hanyada fentebbi alapokból teljesítettén, a hiányzó összeg vettessék csak ki személyenkint.

Azon táblázat, — melynek szorzó számai bármely kis összeg 10% kamatos kamatai biztos kiszámítására szolgálnak, — a következő:

Év szám	Év szám	Év szám	Év szám	Év szám	Év szám	Év szám	Év szám
1	1·10	8	2·14358	15	4·17721	22	8·14017
2	1·21	9	2·35793	16	4·59493	23	8·95418
3	1·331	10	2·59373	17	5·05442	24	9·84959
4	1·4641	11	2·85311	18	5·55986	25	10·83454
5	1·61051	12	3·13841	19	6·11584		
6	1·77156	13	3·45225	20	6·72742		
7	1·94871	14	3·79747	21	7·40016		

E táblázat segélyével így kell kiszámítani valamely összeg 10-es kamatos kamataját: p. 850 frt 10% kamatos kamattal hány forintra növekszik 20 év alatt? felelet: a 20 év utáni szorzó-szám: $6.72,742 \times 850 = 571830700$, melyből — a szorzó-számban öt tizedes levén — végül öt számot elrekesztvén: kijön, hogy 850 frtból 20 év alatt 10 kamatos kamattal lesz 5718 forint 30 kr.

Hogy már minden egyházmegye tájékozassa magát a kebelében lévő egyházak osztályozása, és illetekeik iránt: e táblázat kitünteti, hogy van:

Sorszám	Egyházmegyében	Lelkészek				Tanítók			Összes lelkeszi évi illeték forint	Összes tanítói évi illeték forint	Összes illeték forint
		I. oszt.	II. o.	III. o.	IV. o.	I. oszt.	II. oszt.	III. o.			
1	Nagybányaiban	3	10	20	11	3	10+1	20	33400	13900	47300
2	Békés-Bánáti	31	5	9	8	134	5+11	9	64800	117900	182700
3	Beregi	6	24	20	15	6	24+1	20	54600	23300	77900
4	Bihari	15	14	9	5	22	14+4	9	46400	29300	75700
5	Debreczeni	29	3	1	—	79	3+9	1	50000	69500	119500
6	Érmelléki	13	19	4	4	20	19+4	4	44600	28700	73300
7	Heves-N.-Kunsági	28	3	—	—	94	3+10	—	47800	81700	129500
8	N.-Károlyi	7	12	9	7	10	12+1	9	32800	17200	50000
9	Márm. Ugocsai	3	5	16	8	4	5+1	16	24200	11000	35200
10	A.-Szabolcs Hajdukerületi	23	1	2	2	85	1+10	2	40200	74100	114300
11	F.-Szabolcsi	15	41	26	7	20	41+6	26	84800	47300	132100
12	N.-Szalontai	26	9	7	3	43	9+10	7	56600	46000	102600
13	Szatmári	9	19	29	9	15	19+2	29	56200	31200	87400
Összeg:		208	165	152	79	535	235	152	636400	591100	1227500

J e g y z e t. 1) A tanítók II-ik osztályu rovatában a + 1, + 11 stb. pótlék, az I. osztályu egyházak 500 lélekszámja után hozatott át ezen rovatba, hogy az 500 forint tanítóhivatali illeték egy rovatban legyen kimutatva.

2) Nehány népesebb egyház illeteke — fentebbi kulcs szerint így számíttatik ki: p.

a) Debreczen illeteke lenne évenként 36,000 lélek után	
6 papnak	9600 frt
„ Felső és Alsó-Józsakerti egyház	
2 papjának:	2000
„ 36,000 lélekszám után, és 500	
lek után tanítóknak	29300
„ A 2 Józsa kerti egyházba 2 tani-	
tónak 500 frttal	1000
Összesen:	41,900 frt.

b) Karczag illeteke 12,000 lélekszám után 2 papnak:	
	3200 frt.
„ 12,000 lélekszám után 12 tani-	
	9600 „
Összesen:	12,800 frt.

c) Tur illeteke 17,849 lélek után 3 papnak	4800 frt
„ „ 17,000 lélek után 17 tanító-	
nak 800 frtjával	13600 „

Tur illeteke 800 illetőleg 500 lélek után
1 tanítónak

500 „

Összesen: 18,900 frt.

Kelt Csarodán, 1875. jul. 5.

M u h i D á n i e l, ref. lelkész.

b) K ü l f ö l d.

Az edinburgi „Uj kollégium“ a lefolyt tanévben.

Nem lesz érdektelen a skót ref. szabad (= autonom) egyház első hittanszaki főtanodájáról, mely „Uj kollégium“ nevet visel, nevezetesen a lefolyt tanévi mozgalomról, a „Monthly Record“ nyomán, némi vázlatot adni; hittanhallgatóinkat, lelkészeinket s az egyházkormányzóit első sorban megilleti: tudni valamit a skót fővárosban elhelyezett azon intézetről, a hol képeztetnek részben Skócia jeles lelkészei.

A lefolyt tanév alatt, a hittanfolyam négy évében, volt 117 hittanhallgató; ezek közül 10 Amerikából, 5 Irhomból, 3 Áfrikából, 1 Csehországból, 1 Magyarhomból (névszerint Márk Ferencz Debreczenből), 1 Olaszhomból és 1 Kappadóciából; e távolföldi tanulók jelenléte a figyelem és érdek ébresztésére nem kis befolyással volt. Működött 7 hittanár. B l a i k i e tudor a védelmi hittan (Apologétika), egyháztörténelmi és lelki-

pásztori theologia mezejéről tartott felolvasásokat; az apologetikában megvitatta a „modern hitetlenség” különféle alakjait, kimutatván, hogy e 3 nagy tényt: Krisztus, keresztyénség és szentírás, természetfeletti erő nélkül kifejtteni hatálytalan. A lekipásztori theologia tárgyalásánál oda irányult, hogy előkészítsenek a hallgatók a lelkészi teendőikben való tetteles részvételre.

M a c g r e g o r tudor a hittanból az emberi természet, a bűn és kegyelem dogmáit fejtegette; S m e a t o n tudor pedig az ujszövetségi írásmagyarázás (szövegész) elveiről és gyakorlásáról értekezett. R a i n y tudor az egyháztörténelemből olvasásokat adott a 3-dik éveknek az apostoli kortól a reformációig; a 4-dik éveknek a reformációtól jelenidőig való korszakokról. D a v i d s o n tudor az 1-ső éveknek a héber nyelvtant adta elő összekötve az ó-szövetségi történeti könyvek némely részének elolvasásával; a 2-dik évek hetenként 3 órán olvasták a héber szöveg legnehezebb részeit, 2 órán pedig idevonatkozó felolvasásokat hallgattak, melyek tárgya volt: a látnokság és a typologia. D u f f tudor, korábbi híres missionárius, az 1-ső és 4-dik éveknek az evangéliom terjesztés tanát adta elő, felmutatván a missiók fontosságát, a missiók mult és jelen állapotrajzát, a missionáriusok kellekeit, s a missió ellen intézett vádakat czáfolta. E felolvasás 2 hóig tart, a többi időben illető tanár a másik 2 főtanoda Glasgow és Aberdeenben folytatja hasonló működését, e szakra elég lévén egy tanár a 3 intézethez. D u n s tudor a természettanból adott felolvasásokat, jelen évben állat, föld, és néha növénytanból vonatkoztatva a theológiára. Minden osztályban tartattak szó és írásbeli vizsgák, s külön értekezés iratások.

A leczkék végződésével 2 órakor d. u. a hittanulók a „közteremben” együtt ülnek ebédhez előbb imádkozván; az ebédnél egy-egy tanár ül elől, mely tiszt sorba megy a tanárok közt.

A hittanulók 3 társaságot tartanak fen. a) M i s s i o n á r i u s i t á r s a s á g, tagjai — mint a többinek is — tanulók, magok közül választván tisztviselőiket; — minden héten tartja rendes üléseit szombatn d. e. 10—11-ig. A társaság saját kebeléből választ egy tanuló-missionáriust, tart s fen a város szegény, elhagyott részeiben működésre. E heti gyűléseken, a rendes ügyek mellett előadások, beszédek szoktak tartatni külső és belmissiói tárgyokról, felkért vagy ajánlkozó, missionáriusok, lelkészek és mások által. A mult tanévben Lovedale (Afrika), Bombay (India) és Dél-Afrikából hazaérkezett nagy missionáriusokon kívül egy hittanár, és 3 jeles lekipásztor tisztelte meg a társaságot előadásaival. Nemcsak a tanuló missionárius, kinek ki van működési tere jelölve, hanem több tanulók is működtek a város egyes részein a lelkészek felhívására is. Minden vasárnap este sűrű népességű részen szabadég alatti istentiszteletet tart a társaság, továbbá egy városi templomban s egy gyűlésteremben, itt vasárnap délután, tehát minden vasárnap 3 helyen működnek, legatuskodnak, a tanulók. A szünidő alatt a honmaradó tanulók osztják meg a szolgálatot magok közt. Szolgálat e társaság hitszónokot a gyermek-templomba, s tanítókat a vasárnapi iskolába. Ez a belmissióra kerül ki. E mellett a külmisziók közül minden évben egyet vesz fel, városon és vidéken itt a szünidő alatt; ezt ismerteti, népszerűsíti s rendez számára gyűlést. Az idén Kis-Ázsia egyik missiója, e kappadóczi, választott volt.

b) A t h e o l o g i a i (nálunk hittanszaki önképző) társulat minden héten egyszer pénteken este 8 órakor gyűlést tart, 3 elnök sorban elnököl gyűlésenként. Értekezések olvas-

tatnak s bíráltnak. Minden 3 dik gyűlésen a bibliai ítéset mezejéről egy egy tárgy tüzetik vitatkozás alá. E társulatban lelkesen vesznek részt a tanulók. Előbbi a tett, utóbbi az elmélet iskolája.

c) T e l j e s m é r s é k l e t i t á r s u l á s, csak tavaly alakult, már vannak nem kevés számmal tagjai, kötelezvény magokat a szesz (alcoholicus) italoktól megtartóztatásra. Havonként egyszer gyűlésezik. A mérséklet haszna, áldásai és előhaladásáról adtak elő igen érdekes kimutatások; az amerikai hittanulók viszik itt az első szerepet.

Van a kollégium épületében (itt nincs belakási rendszer) olvasó-terem olvasók számára, mely igen látogatott, és tornaterem. A hittanulók lelkesedve, szorgalom-teljesen, erély, idő és munka áldozathozatalokkal kiválólag szakjoknak élnek, s idegen czélok kergetésével nem zavarják elméjüket, nem fogyasztják idejüket. „A ki egy eszmének él, az benne nagygyá lesz.”

Zsinatok és értekezletek Németországban.

A m e i n i n g e n i előzsinat, mely 12 tagból, 8 választott s a herceg és országgyűlés által nevezett 2—2 tagból állott, munkálatait július 9-kén bevégezte. Az egyházi és zsinatrendtartás tervrajza s az egyházi terhekről szóló törvényterv általában elfogadtattak. Két pont élénk szóvitára adott alkalmat. A tervrajz számszerint egyenlővé teszi az egyházi és világi tagokat; a „világi elem erősítésére” tett indítvány természetes, hogy nem maradt el, mindazáltal végül értelmesen megczáfoltatott. A tervrajz azon határozványa, hogy a hitvallás egyházi törvényhozás tárgyát nem képezheti, ellentmondást idézett elő; a tanácskozás az előadó által előterjesztett pótlék elfogadásával végződött: hogy az említett határozat által az írásban való szabad nyomozódás és annak eredményei szerint tovább képzése a tannak nem korlátoztatik — a mi bizonyára nem egyebet jelent, mint azt, hogy vagy megszűnik a főhatározat, vagy pedig ez csupán egy disz-mondat. — Egy másik thüringiai tartományocskában, A l t e n b u r g b a n egy zsinattervajz terjesztett több lelkészi bizottságok elé; ezek a szász zsinati rendtartás szerint alkotott tervet nagyrészen jóváhagyták, mindazáltal főleg a választási rend és a választási jog feltételei tekintetében szigorubb határozatokat követelt. — A n h a l t b a n az egyháztanácsosok választásai végbementek; Bernburg és Köthen városokban több gyülekezetek egyházi elnökei kifogásolták a választottakat; voltak ugyanis köztök oly férfiak, a kik bebizonyíthatólag és vallomásszerűen husz sőt több évek óta nem voltak egy istenitiszteleten sem, és az uri szent vacsorával nem éltek. Az e tekintetbeni határozatok és tiltakozások a tartományi hatóság előtt vannak ítélet végett. Az előzsinat, melynek az összes anhalti tartomány számára egy zsinati rendtartást kell tanácsolnia, tudvalevőleg egyelőre nem jöhet össze, mivel az országgyűlés a költségeket nem engedményezte. A zsinati rendtartás keresztülvitelének előfeltételül a kötheni kerületben az unió behozatalát látja a központi hatóság; a desauiban ugyanis, és a bernburgiban az unió fenáll, ellenbenben Köthenben a reformátusok és lutheránusok még egyházilag szétválva vannak. Itt különösen a reformátusok azok, kik az uniót ellenzik; a református gyülekezetek Köthenben népesebbek és vagyonosabbak, mint a lutheránusok, a honnan félnek, hogy az egyesüléssel vesztenek; szabadelvű lelkészek az egyházi zabolátlanságot a felekezeti lobogóval akarják fedezni.

minthogy a reformált egyház hódítványainak zsákmányul adás ellen, a régi lutheriség javára, tiltakoznak.

Schleswig-Holsteinban a rendsburgi lelkési értekezlet szót emelt a zsinattartás ügyében. Az e tekintetbeni tanácskozásokat Sörensen neumünsteri lelkész vezette. Kiemelte, hogy az evangélikus lutheránus egyház fenállása csak úgy lehetséges, mint országos vagy nemzeti egyházé, ha az államtörvény által vont korlátokon belől szabadon és önállóan mozoghat, és e tekintetben önálló egyházkormányzatot, és kielégítő adományozást kívánt; az egyházkormányzat zsinati legyen, szervei a zsinat és tanács, viszonya a fejedelemhez közvetlen, a kultuszminiszter nem a főpüspök szerve, hanem az állam képviselője. Negyeefélvi hallgatás után jelenleg ideje már, hogy az egyházalkotmány tovább építtessék és befejeztessék a nélkül, hogy az egyház léte komolyan veszélyeztetnék. Az határozatot, hogy szerkesztessék egy emlékirat a schleswig-holsteini tartományi egyház állapotáról, az előadó és értekezleti elnök által, és azt a kultuszminiszter közvetítése mellett egy küldöttség nyujtsa be a királynak. Ugyanezen értekezleten folytak tanácskozások a palástdíjak kérdése, a lelkészek nyugdíjazása valamint az iskola-felügyelet fölött; foglalkozott az értekezlet Ziese lelkész előterjesztése folytán „a keresztyén gyülekezet élő tagjainak az Isten országa előmozdítása tekintetéből összegyűjtésével“ is; Oerzen-Sassen J. előadása a gyűlés figyelmét a belmissiói munkálatokra téríté, Valentinere preetzi lelkész pedig a brigthoni meetingekről tett lelkes tudósítást, a melyeken jelen volt.

(Folytatjuk.)

c) Különfélék.

Révész Bálint püspök ur e hó 7-kén érkezett vissza egy heti emlékezetes körutjáról, melyben Kenderes, T. Derzs, Vészto és Szeghalom valának a főbb állomások. Kiséretében volt két igazgató tanár. Kollégiomunk fontos érdekében tett magasztos lépéseit kísérje áldás.

Előpatak. A magyar orvosok és természetvizsgálók XVIII-dik nagy gyűlését Előpatakon aug. 30-kán a másod elnök zarándi Dr. Knöpfler Vilmos nyitotta meg emelkedett beszéddel, kiemelve belőle e pontot: „az örökös mozgás a mindenség jellege — a parányok csak mozgások által foghatók fel és észlelhetők; mozgás pedig erő nélkül nem képzelhető, de az erőkel szemben minden parány, minden lényben ép úgy, mint a mindenség egyik parányában az emberben érzésnek és öntudatnak kell lenni, ha szabályos mozgásban él, természetesen, hogy nagyon is különböző fokozatokban; és hogy minden egyes erő valószínűleg visszavihető egy általános főerőre, azon főerőnek is öntudatosnak és érzésseljesnek kell lennie.“ — Az öntudatos főerő az Isten, a valódi tudománynak ide kell vezetni. — Egy észrevételünk van: a sok gyárkémény szépen megállhat a sok torony mellett, a kultura elővivői az angol és amerikai nagy gyárvárosok fényesen bizonyítják azt.

Bogyiszló. Olasz Lajos, helvéthitű néptanító, különféle temetési alkalmakra írott gyász költeményeinek „Részvét-könyvek“ cím alatt leendő kiadására előfizetést hirdet. — A füzet 8—9 nyomott ivre terjed s előfizetési

ára 75 kr. bolti ára 1 o é. frt lesz. — A megrendelések, vagy előfizetések szept. hó végéig egyenesen szerzőhöz Bogyiszlóra (u. p. Tolna) intézendők. — A füzet november hó első felében jelenik meg.

Pest. A magyarországi protestáns egylet alelnöke Fördös Lajos a titkár értesítik az egylet tagjait, hogy 4-dik közgyűléseket nem a folyó évi őszszel, hanem a jövő tavasszal tartják meg. — Az egyház békéjére kívánatos lett volna, ha végkép elmarad az ily fajta gyűlés, vagy utósó lenne; valamint az is, hogy Fördös az ő szép nevét ne adná tovább is oda azon eddig gyászos hatásának bizonyult egyletnek bársony takaróul.

Szatmár-Németi az idevaló h. h. gymnázium értesítője az 187⁴/₅ tanévről csinos 8r. füzetben 43 lapon gondosan szerkesztve megjelent. Az iskola áll 6 osztályból, 6 rendes és 4 rendkívüli tanárból. Tanulók száma év végén 165, ebből helv. hitv. 125, lelkész fia 24, tanító fia 11 jár tanodába. Tanulók száma folyvást nő. Tanári nyugdíj alap 2042 frt 82 kr. Virágozzék ez iskola!

Halálózás. Komáromy Sülye Mihály makói ref. tanító (1838 óta), munkás életének 71, tanítói hivatalának 51-dik évében aug. 26. meghalt.

Szikszó-vidék. Az e vidéki lelkési kör jun. 29. értekezletén „bibliai tanlmány“ czim alatt olvasott fel a n.-kinnizii lelkész egy modern értekezést, melyben Krisztus istensége, a váltság csodái, az apostolok őszintesége tagadtatik. Oda jutottunk, hogy lelkész ostromolja az egyház aaptanait, s egyházi lapban megjegyzés, megczáfolás nélkül közöltetik ily czikk; ha a lelkési körben sem szólalt senki fel a felolvasás ellen, az még inkább jelzi a szent hit némely vidékekeni haldoklását, vagy legalább mély szunnyadását.

Zanzibar. Afrika keleti oldalával átellenben fekvő szigetektől alakult ez állam. Legnagyobb sziget Zanzibar, hasonló nevű fővárossal, 60,000 lakossal; az uralgó vallás a mohamedanus. Ez állam szultánja Said-Bargach látogatta meg Angliát, s július 8-kán tisztelgett nála Londonban a „közép-afrikai missió“ küldöttsége, a társulat elnöke Shaftesbury lord nyujtott át a szultánnak egy gazdagon diszitett arab bibliát, megemlített, hogy a biblia társulat által 210 nyelvre fordított már le a szentírás, ezek közt van a souahili nyelv, mely zanzibari dialectus; s kérte a szultánt, ne gátolja e szent könyvnek terjesztését birtokaiban. A szultán felelte „Inchallah“ azaz „ha úgy tetszik Istennek!“

Canada. Canadában a presbyterián rendszert követő prot. egyházak négy külön szervezet-testülete egyesült, egyesülve tartották első évi zsinatukat, a quebeci lelkész Cook János elnökle alatt.

Kérelem. Lapunk azon t. cz. pártolóit, a kik a 2-dik félvi előfizetési díjjal még hátralékban vannak, annak, valamint azon t. cz. előfizetőket, kiknek előfizetésök szept. hóval lejár, az utolsó évnegyedi előfizetésnek beküldésére tisztelettel kérem. Szek.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.